

Великий Станиславів.

ОБ'ЄДНАННЯ СТАНИСЛАВОВА З ПІДМІСЬКИМИ ГРОМАДАМИ. — КІЛЬКА ДАТ З ІСТОРІЇ. — ЗАХОДИ БІЛЯ ОБ'ЄДНАННЯ. — ПОГЛЯД Д-РА ЛЬВА БАЧИНСЬКОГО.

I.

Постановою Ради міністрів з 17. п. м. в найближчому часі (з днем 1. січня 1925) вступити встановлення Великою Станиславова. До Станиславова міста будуть причислені Книгинин-місто і Книгинин-колячів в цілости, а крім того відомки підміських громад: Микитичевь, Кречівцевь, Олришівцевь, Пасічної, Угорник і Загілля. Таким чином простію побільшеного Станиславова об'єднати рамена обох Бистриць. Число населення Станиславова піднесеється в 33 тисяч вперед війни (1910 р.) до яких 57 до 58 тисяч теле-решних. Кажемо вперед війни, а починаємо польську статистику з року 1921 (яка нпр. виказує неповідомлене число населення Станиславова в р. 1921 в кількості 28 тисяч, Книгинин-міста 17 тисяч в прогивенстві до 22 тисяч з р. 1914 (т. д.), якої безумовно з різних причин, а головачо з огляду на безучастя України в цім польським акті, не можна брати поважно.

При таких нагодах звичайно говорить, що Станиславів входить в нову добу свого розвитку. Без сумніву: так, бо якоїнебудь буде та доба, то все таки вона буде новою.

Станиславів є одним з нових міст на українській території. Певної дати його заснування не можна означити. Одні згадки відносять заснування міста до р. 1624., другі до р. 1654. Заснував його Андрій Потоцький і назвав в честь свого сина Станислава, хоч по суті найбільш відповідною назвою для нового міста була б назва: Новий Галич. Місто засновано на болотній рівнині, на місці українського села Заболотова. Основник міста обвів його валами, виставив собі палату та латинський костел. Як засвідчує один з подорожників в п. 1672 Станиславів вже тоді був помітним містом. Латинники мали в ньому свій костел; а по одній святині мали Русини, Вірмени й Жиди. Та крім того Русини мали ще дві церкви: на передмі-

ну має завжди характер наскрізь національний і що воно перемінюється у загальну маніфестацію всієї суспільності та держави, нема сумніву, що в данім випадку французський уряд зведичував при його нагоді також перемогу політичних ідей.

стях, що свідчать, що Станиславів не тільки територіально, але й щодо складу населення був головачо українським містом. Станиславів підноситься досить скоро. В його муріх прокинулася торговля і промисел. Другий поторожчик Філіппус Д'Алешан, який в 1697 р. був на місці Покуття, захоплюється Станиславоном. „Ринок, дома, мешканці, арсенал — все те визначає Станиславів понад інші міста Русь“. Також виключав він станиславівські ярмаки, які щодо різноманітності й багатства стояли на рівні з львівськими.

Та не довго зростає Станиславів. За шведсько-польської війни, в часі боротьби претендентів до польського престолу, його знищили Москові. Від того часу Станиславів упав, а почав підноситися аж за австрійських часів і то від 90-их років минулого століття, коли він став важним паліничним вузлом і осідком валіничної дирекції. З хвилею інсталяції польської влади, зроблено зі Станиславова повісьське місто, та це зовсім не вплинуло на піднесення його значіння.

Думка об'єднати Станиславів з Книгининчанами втручала вже віддавна. Станиславів дусився на своїм невеличким подсторі, а фабрики і промислові заведення всавовлювалися головним чином в Книгининчанах, що швидко набивалося на бюджеті Станиславова. На основі австрійського закону об'єднання громад могло наступити тільки за обопільною згодою дотичних громадських репрезентацій. Справа об'єднання протягалася літами через те, що раз одна громадська рада, раз друга відмовлялася від получення. Станиславівські Поляки після інсталяції польської влади, після розв'язання міської ради і призначення нової управи міста в Станиславові, не рахуючися з обов'язуючими законами, самовільно розв'язали справу получення. Розуміється, згодом треба було повернути до первісного стану. Від року 1920 починаються нові заходи в справі об'єднання Станиславова з Книгининчанами. В р. 1923 польський сойм приймає закон, на якого основі Раді міністрів надається право змінювати границі міст і влучувати до них підміські громади. На основі цього закону Рада міністрів дня 17. п. м. ухвалила по-

лучення Станиславова з Книгининчанами і приєднання частин підміських громад в раменах обох Бистриць.

Як слушно визначив голова республіканської партії п. д-р Лев Бачинський в розмові з представником львівської „Хвилі“, все це роблено понад головою українського громадянства. Прибічниками правительственного комісаря м. Станиславова не має українських представників. Польська влада замінувала була трьох репрезентантів українського населення, але на власну руку, без поможіння з українськими організаціями, сидоти чого двох з них (п. Рубчак і п. Сигурович), хоч тішаться повірчя українського громадянства, вложили свої мандати. Творення Великого Станиславова гонячено полякулісочо й недемоурачно. На який випадок та справа не натхчалася до рефінитивного приплення так довго, як довго Станиславоном і Книгининчанами утривають правительственный комісаря. Та стоїмо перед доконаним фактом. Д-р Лев Бачинський є той думки, що получення Станиславова з міськими громадами упростить адміністрацію і причиниться до покращання санітарних відносин.

З чисто українського становища те получення під багатьма оглядами є некорисне. Український вплив, який в підміських громадах був досить великий, зменшиться у Великим Станиславові, де відсоток українського населення вноситься 20%. Крім того місто значно менше дбає про селянські інтереси, одночасно накладе на підміське населення великі тягарі. Створення Великого Станиславова є ділом деяких польських політичних партій, які тим чином задумали ідентифікацію польського елемента. На блок Жидів, Українців і Німців, які творять 65 процент населення Станиславова, на прим. по громадських виборах, дивиться д-р Л. Бачинський досить скептично. Навіть на соймовій терені часто зарисовуються розбіжності між „національними меншостями“. Крім того противники такого блоку кидатимуть гасло чистого християнізму, що може шкодити успіхам блоку. Та все таки такий блок під багатьма оглядами був би корисний. Д-р Л. Бачинський не є прихильником власного статуту Великою Станиславова, бо він лучить міське самоврядування з державною адміністрацією, а це стоїть на перепоні вільному самоврядуванню міста.